

Észak-Amerikából jöttek

Olyan növényeket mutatunk be, amelyeket már megszoktunk a kertünkben, a teraszunkon vagy a lakásunkban, évről évre ültetjük őket és élvezzük szépségüket. Vajon tudjuk-e, hogy honnét származnak, hol van az őshazájuk? Most Észak-Amerika növényei között néztünk szét.

Ha az észak-amerikai kontinensre (USA, Kanada, Mexikó) gondolunk, elsősorban a kaliforniai tengerpart szélben lengedező pálmái, vagy az arizonai sivatag kandeláberkaktuszai, esetleg a prériek füves pusztái jutnak eszünkbe.

Észak-Amerikából sok szép díszfa honosított meg Európában, ami annak köszönhető, hogy bár sarkvidéki, mediterrán, óceáni, trópusi, szubtrópusi éghajlati zónái is vannak, a keleti rész klímája túlnyomó részben kontinentális, hasonló Európa éghajlatához. Így Magyarországon is könnyen nevelhető több ottani származású fa és cserje is. Annak már kevésbé örülünk, hogy egyes Észak-Amerikából származó növények annyira jól érzik magukat tájainkon, hogy agresszív terjedésükkel kiszorítják az őshonos növényeinket. Ilyen például a prérifű (*Sporobolus cryptandrus*), a bálványfa (*Ailanthus altissima*), a közönséges aranyvessző (*Solidago virga-aurea*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és a közismert parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*). Őket inváziós fajoknak nevezzük, és szükséges a terjedésük korlátozása, mert veszélyeztetik az őshonos növényközösségeinket.

Prérigyertyya

Különleges évelő dísznövény ugyanakkor a prérigyertyya (*Camassia sp.*), mely eredetileg Észak-Amerika nedves füves pusztáin, a prériken nő, más fűfélék, gyógynövények társaságában (fás növények egyáltalán nem nőnek a prérin). A világoslila, felálló fűrtvirágzatú hagymás növény már nálunk is beszerezhető és akár virágládában vagy kaspóban is nevelhető. A kertben nagyon hálás növény, a tavaszi hagymások után virágzik, minden talajt kedvel és bár a napot jobban szereti, az árnyékban is vígan bontja csillagszerű virágait. A hagymáját 15 cm mélyre kell ültetni és nem kell ősszel felszedni. A szárazságot is jól tűri.

Amerikai ámbrafa

Igazi látványosság a szintén Észak-Amerikában honos amerikai ámbrafa vagy rágógumi-fa (*Liquidambar styraciflua*). Régebben az

Prérigyertyya

Ámbrafa

Nálunk is jól érzik magukat

Az amerikai sárgafa (*Cladrastis kentuckea*), a narancseperfa (*Maclura aurantiaca*), a fekete dió (*Juglans nigra*), az amerikai vasfa (*Gymnocladus dioica*), a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), a cukorjuhar (*Acer saccharinum*), a virginiai boróka (*Juniperus virginiana*), az amerikai tulipánfa (*Liriodendron tulipifera*) és az amerikai virágsom (*Cornus florida*).

Amerikai sárgafa

Óriás sünkaktusz

És a többiek...

- **Gyümölcsök és zöldségek:** ananász, bab, burgonya, cukornád, dohány, földimogyoró, indigó, kaucsukfa, kinin, kokacserje, kukorica, napraforgó, paprika, paradicsom, tök, vanília, kinoa, amaránt, passiógyümölcs, vörösfőnye, cseresznye, szilva, ribiszke, pekándió, kesudió, édesburgonya, articsóka, avokádó, valamint a „chia magot” termő *Salvia hispanica*.
- **Virágok és cserjék:** kristályvirág (*Mesembryanthemum*), díszszőlő (*Parthenocissus sp.*), pálmaliliom (*Yucca*), sárga pillangóvirág, magas kúpvirág, pompás kúpvirág, kaktuszok, bíbor kasvirág, lobélia, Vénusz papucs (orchidea), őszirózsák (*Aster sp.*), bugás lángvirág (*Phlox paniculata*).

Avokádó

Pálmaliliom

ámbrafa kérgének megsértése során keletkező mézgából készítették a rágógumit. Ez az alulról elágazó, kúpos koronát nevelő bokorfa, melynek törzse paraléces, ötkaréjos, illatos leveleivel díszít egész évben. A levelek ősszel kárpintpirosra, narancssárgára, lilás-vörösre színeződnek, rendkívül látványosak.

Virágai jelentéktelenek, termései viszont a platánfa terméseihez hasonlóak, lelógó gömböcskék, melyek egészen tavaszig díszítik a fát. Tápdús, üde, mély és lehetőleg savanyú talajokat kedvel. A semleges kémhatású vagy enyhén meszes talajokban lassabban fejlődik, de nem lehetetlen felnevelni. Ültetésnél hasz-

Indián nyár

Észak-Amerikának köszönhetjük az indián nyarat is. Már szeptemberben elkezdődik a hatalmas területeken fekvő juhar-, tölgy- és égererdők lombhullás előtti „festődése” a vörös, a sárga, a narancs és a bíbor minden árnyalatára a csökkenő hőmérséklet és a kevesebb fény hatására. Ez a jelenség természetesen más kontinenseken, így nálunk is hasonlóképpen zajlik, de maga az elnevezés az észak-amerikai kontinensről származik.

náljunk alacsony pH-jú földkeveréket (tőzegmenteset), a későbbiekben pedig savanyú kémhatású biotrágyával tudjuk a talaj pH-ját korrigálni. Ha kertbe ültetjük, keressünk neki védett helyet, mert enyhén fagyérzékeny. A kisebb fákat télen lombtakarással védjük. Ha megerősödnek és eléri az 1,5-2 méter magasságot, már nem igényelnek fagyvédelmet. Az észak-amerikai kontinens déli részén, Mexikóban őshonos egyik kedvenc szobanövényünk, a sünkaktusz (*Echinocactus grusonii*). Természetes élőhelye sajnos 1990-ben veszélybe került a Zimapan Dam nevű víztározó építésével. Ez a látványos formájú hordókaktusz vulkanikus kőzeteken nő 1400 méter magasságban. Cserépben nevelhető, kavicsos, lehetőleg vulkántörmelékkel tartalmazó közegbe kell ültetni. Világos és inkább hűvös helyen tartuk a lakásban, nyáron viszont helyezzük ki a kertbe vagy teraszra, akár tűző napra is.

Thalmeiner Tünde